

LATVIJAS ZINĀTNES PADOME
KONSULTATĪVĀS ZINĀTNIĒKU PADOMES SĒDE

Konsultatīvā zinātnieku padome izveidota ar
Latvijas Zinātnes padomes direktora 2020. gada 28. oktobra rīkojumu Nr. 39
(grozīts ar Latvijas Zinātnes padomes direktora 2020. gada 9. decembra rīkojumu Nr. 51 un ar
Latvijas Zinātnes padomes direktora 2020. gada 18. decembra rīkojumu Nr.52))

Protokols Nr. 9

**Sēde notiek attālināti, atklāti,
izmantojot videokonferences platformu *MS Teams***

Plkst. 15.00

2022. gada 25. martā

Sēdē piedalās:

LZP KZP locekļi:

Tālis Juhna	LZP KZP priekšsēdētājs, LZP Inženierzinātņu un tehnoloģiju ekspertu komisijas pārstāvis
Eduards Baķis	LZP KZP priekšsēdētāja vietnieks, Latvijas Jauno zinātnieku apvienības pārstāvis
Alvis Brāzma	Latvijas izcelsmes diasporas pārstāvis
Biruta Bankina	LZP Lauksaimniecības, meža un veterināro zinātņu ekspertu komisijas pārstāvis
Aigars Jirgensons	LZP Dabaszinātņu ekspertu komisijas pārstāvis
Raivis Bičevskis	LZP Humanitāro un mākslas zinātņu ekspertu komisijas pārstāvis
Baiba Rivža	LZP Sociālo zinātņu ekspertu komisijas pārstāvis

Pieaicinātie pārstāvji:

Lauma Muižniece	LZP direktore
Arnis Kokorevičs	LZP Programmu un projektu analītikas nodaļas vadītājs
Ineta Kurzemiece	LZP Pēc doktorantūras programmu nodaļas vadītāja
Inguna Paredne	LZP Zinātniskās ekspertīzes nodaļas vadītāja
Laura Dūša	LZP Sabiedrisko attiecību speciāliste
Līga Mirlina	LZP Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas programmu nodaļas vadītāja
Lana Frančeska Dreimane	Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta Pētniecības programmu vienības vadītāja
Mārtiņš Jansons	Ekonomikas ministrijas pārstāvis

Viesi:

Oskars Java
Vadims Mantrovs

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU
UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Sēdē nepiedalās:**Ivars Kalviņš**

Latvijas Zinātņu akadēmijas pārstāvis

Jānis Gardovskis

LZP Medicīnas un veselības zinātņu ekspertu komisijas pārstāvis

Dmitrijs Stepanovs

Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvis

Edmunds Valantis

Ekonomikas ministrijas pārstāvis

Sēdi protokolē:**Anete Rutka**

LZP Pētniecības programmu ieviešanas un monitoringa departamenta Programmu un projektu analītikas nodaļas vecākā eksperte.

SĒDES DARBA KĀRTĪBA

1. Pētniecības konkurss jaunažiem zinātniekiem (prezentē Eduards Baķis – LZP KZP priekšsēdētāja vietnieks, Latvijas Jauno zinātnieku apvienības pārstāvis).
2. Zinātnes internacionalizācijas riski (prezentē Lana Frančeska Dreimane- Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta Pētniecības programmu vienības vadītāja).
3. Dažādi jautājumi.

1. Pētniecības konkurss jaunažiem zinātniekiem (prezentē Eduards Baķis – LZP KZP priekšsēdētāja vietnieks, Latvijas Jauno zinātnieku apvienības pārstāvis).

(T. Juhna, E. Baķis, L.F. Dreimane, B. Bankina, A. Jirgensons, A. Brāzma, I. Kurzemiece, B. Rivža, L. Muižniece)

T. Juhna atklāj LZP Konsultatīvās zinātnieku padomes (KZP) sēdi, dod vārdu L. Muižniecei- LZP jaunievēlētajai direktorei. L. Muižniece iepazīstina ar sevi.

T. Juhna dod vārdu E.Baķim, aicina prezentēt prezentāciju par Pētniecības konkursu jaunažiem zinātniekiem.

Notiek prezentācija.

Pēc prezentācijas T. Juhna norāda kolēģiem par iespēju uzdot jautājumus, un vaicā IZM pārstāvjiem par pēcdoktorantūras projektiem, vai tos ir plānots turpināt? Ja plānots, vai ir iespējama pārklāšanās? Varbūt E. Baķis arī var atbildēt uz šo jautājumu?

E. Baķis atbild, ka cik zināms, tas tiek plānots, taču nekas nekāda papildus informācija nav zināma. Laika grafikā tas ir sākot ar 2024. gadu, līdz ar to sagaidāms, ka tas tik drīz nesāksies. Ir nepieciešams ilgstošs finansējuma avots, nevis tāds, kas balstās uz projektiem.

T. Juhna paturpina, ka tā pieeja, runājot arī par inovācijas fondu, ko tagad izveidos, nozīmē aizstāt esošos instrumentus, lai nenotiktu dublēšanās. Varbūt kāds no IZM var tālāk nokomentēt, kā tas iet kopā PostDociem, ja šādu programmu uzsāk?

L. F. Dreimane atbild, ka piekrīt E. Baķa teiktajam par 2024. gadu, kas ir daudz maz skaidrāk iezīmējies. Saistībā ar pārējiem jautājumiem, ir cits departaments, kas ar tiem strādā, bet par šiem argumentiem jau kādu laiku tiek kopā runāts, nevajadzētu būt nenoklātām vietām, jo par tām diezgan dārgi nāksies maksāt nākotnē.

T. Juhna uzdod jautājumu, ja pretendents piesakās uz šo projektu, protams, viņš nevar startēt uz FLPP, vai ne?

E. Baķis iestarpina, tas būtu tikai loģiski, ja vien netiek iegūts jauns FLPP, tad no pašreizējā būtu jāatsakās.

T. Juhna komentē, ka nav tāda projektu pārtraukšanas prakse. LZP nav. Jo tur ir kādas saistības uzreiz.

E. Baķis iestarpina, ka, ja viens no projekta mērķiem ir bijis iegūt augstākā līmeņa finansējumu un tas ir kā virsmērķis, ka par to var diskutēt.

T. Juhna. Pateicas par atbildēm. Aicina klātesošos no LZP uzdot interesējušos jautājumus. Uzrunā LZP nokomentēt un jautā vai no Padomes ir kādi jautājumi.

B. Bankina uzdod jautājumu E. Baķim, kāpēc tieši 7 gadi?

E. Baķis apgalvo, ka 7 gadi ir tas termiņš, kurā beidzas pieteikuma iesniegšanas iespēja ERC Grantiem, tātad tas ir paņemts no Eiropas.

B. Bankina pauž atbalstu idejai, taču uzskata, ka ļoti sliktā situācijā ir tie, kas aizstāvas šobrīd. Redzot jauniešus, kas nu pat ir aizstāvējuši, teiksim, gada ietvarā, nav saprotams, kā viņi ir spējīgi konkurēt ar pētniekiem, kas strādā jau i gadus 5 pēc doktorantūras.

E. Baķis komentē, ka šai problēmai viegls risinājums nav un arī līdzšinējos PostDoc projektos šī problēma ir pastāvoša un konkurence tomēr ir izdarījusi savu.

A. Jirgensons uzdod jautājumu par patstāvību. PostDocos bija jānorāda konsultants. Vai šī programma nepakļauta riskam, ka pieredzējušāki speciālisti izmanto jauniešus, lai realizētu savs zinātniskos uzdevumus. Vai nevajadzētu realizēt iestrādes, ka jauniešiem, kas pieteicies, pašam būtu jābūt korespondējošajam autoram?

E. Baķis atbild, ka pavisam noteikti par tādu kritēriju var diskutēt, jo mēs esam arī diskutējuši par to, vai tiešām nesam, ka tiek radīts vēl viens iepriekšējais priekšnieks, kas sanāk dabiski, kā arī vai jābūt obligātai mobilitātei uz ārzemēm, kas tomēr paver citu skatu. Iespējas ir vairākas, vai pieprasīt šo mobilitāti, vai kā Jūs sakāt obligātu korespondējošā autora prasību. Par to var diskutēt.

A. Jirgensons uzdod vēl vienu jautājumu, kāds ir laika rāmis, FLPP pieteikumi tuvojas iesniegšanai, sanāk, ka līdz vasaras beigām jāpaspēj MK noteikumus grozīt. Diez vai tas ir nolikuma jautājums, vai to var paspēt izdarīt?

E. Baķis pārjautā vai ar to tiek domāts pašreizējā FLPP MK jāgroza?

LZP zinās vai tas tiek plānots darīt tuvākā laikā.

L. F. Dreimane atbild, ka netiek plānoti MK noteikumu grozījumi, jo šobrīd konkurss iet uz priekšu. Atsaucoties uz LZP kolēģiem, tūlīt jau būs nolikums un konsultatīvajai padomei un komisijām dos tālāk lasīt, lai mēs jau pavasarī varētu izsludināt, šobrīd jau ir dokumentu pakas un veidnes, sistēmas tiek gatavotas. Tā kā, ja tiek grozīti MK noteikumi, tad diskusija noteikti ir vietā, bet tas ir uz nākamo konkursu.

E. Baķis uzrunā L. F. Dreimani un jautā, vai ir redzami kādi ierobežojumi izmantojot pašreizējos noteikumus šādai aktivitātei?

L. F. Dreimane saka, ka grūti komentēt, jo noteikumi ir viens tāds rāmis, taču, piemēram, par mobilitāti, kas jau iepriekš tika minēta, atsaucoties uz iepriekšējo pieredzi, kā bija ar mobilitāti PostDocos, visādi ir gājis, nemaz nerunājot par Covid faktoru un citiem

apstākļiem. Par mobilitāti doma ir laba, bet kā to novadīt mikro līmenī par šo vēl vajag padomāt, lai novestu līdz vēlamajam efektam.

T. Juhna secina, ka tomēr būtu nepieciešams mainīt MK noteikumus, bet nebūtu korekti izmainīt kādu punktu un rezultātā šī gada uzsaukumā divas kārtas palaist. Tas ir diezgan apgrūtināši, tur šie ierobežojumi ir diezgan atšķirīgi. T. Juhna izsaka savu atbalstu, taču netic, ka būtu iespējams paspēt.

A. Brāzma ārkārtīgi atbalsta iniciatīvu, ļoti patīk analīze, iesaka publicēt Zinātnes vēstnesī vai plašākā presē. Jautājums vai ERC Starting Grants, tas ir, pieteikums uz Principal investigators position (PI), kas nozīmē, ka Granta ieguvējs ir atbildīgs par to, viņam ir mentors, taču tiešu priekšnieku viņam nav pie šī Granta. Marijas Sklodovskas Kirī PostDoc Granti tādā ziņā ir savādāki, tas būtu zem kāda PI. Grūti uztvert vai šis ir mērķējams tuvāk PostDoc Grantam vai ERC Starting Grantam?

E. Baķis apgalvo, ka šis tuvāk būtu PostDoc Grantam. Protams, ja notiek uzvara ERC konkursā, tas ir apliecinājums, ka ar kandidātu viss ir kārtībā.

A. Brāzma uzskata, ka Granta mērķi varētu pacelt un padarīt to kā Latvijas mēroga ERC Starting Grantu, tas atbildētu uz jautājumu pa tiem 2 gadiem. Daudz citās valstīs ir prakse, ka ERC Grantu iesniedzējiem, kas nonāk līdz 2. kārtai, līdz intervijai, kur atlase ir 1:3, ja netiek iegūts ERC Grants, tad finansējumu sniedz nacionālā valsts, vai nav vērts to apskatīt Latvijā un harmonizēt šo Grantu veidu, kā tas tiek iesniegts un uz ko tas mērķē? Tas savā veidā veicinātu Latvijas jaunajiem zinātniekiem arī domāt, kā viņi varētu ERC Grantu iesniegt. Varbūt, ja viņi uzskata, ka viņiem nav vēl atbilstošs CV, lai konkurētu ārpus Latvijas, tad to var darīt Latvijas mēroga ERC Starting Grantam pieteikties. A. Brāzma uzskata, ka tas ir svarīgi vienā brīdī tikt laukā no PostDoc Grantiem, kas ir problēma arī citviet. PostDocu ir ļoti daudz un PI pozīciju vairs nemaz nav tik daudz. Lai cilvēks ātrāk izlemj, vai vēlas doties uz industriju, jo paliekot akadēmijā PI ir jāiegūst, citādi būt mūžīgam PostDocam ir slikti gan pašam, gan citiem.

E. Baķis, ir svarīgi vērst fokusu tieši uz pirmajiem gadiem pēc aizstāvēšanas, jo skatoties uz finansējuma sistēmā Latvijā, tur ir vislielākais tukšums, kur būtībā nav nekādas noteiktības. PostDoc Granti, protams, ir lieliski, taču tas ir projektu finansējums, tādēļ būtu nepieciešams iekļaut tos, kā B. Bankina saka, lai tie pirmie gadi ir ar kādu noteiktību.

T. Juhna iestarpina par ERC, pieņemot, ka šo latīņu nepacelsim, šo pieteikumu būs ļoti daudz un izvērtēšana rēķinoties, ka pieteikumi būs labi, bet tā nav garantija, var rasties situācija, ka starptautiskiem ekspertiem ir jāšūta diezgan apšaubāmi pieteikumi. Varbūt ir jēga LJZA padomāt par to. Pēc ERC jau ir zaļā gaisma un tad ir jau iziets "filtrs" un mēs samazinām administratīvās izmaksas.

A. Jirgensons min, ka iepriekšējos struktūrfondu periodā MK noteikumos bija paredzēts ERC Grantus refinansēt, ja tie aiziet uz 2. kārtu, kā arī cer, ka nākamajā struktūrfondu periodā šī iniciatīva saglabāsies. Ļoti maz aiziet uz 2. kārtu, tie ir gandrīz jau vinnējošie projekti. A. Jirgensons vēlas piekrist A. Brāzmas teiktajam par latīņu paaugstināšanu. Ja šie Granti tiek palaisti, tad to jēga sasniegt to kapacitāti, lai iesniegtu ERC, ja tas, kas ir aizstāvējies, pieteicējs domā par savu ideju un šī viņam ir iespēja to realizēt to kaut kādā līmenī. Citādi netiek saskaņota jēga, ja tas ir zem PI, tad, lai PI cīnās un raksta kopējā sistēmā un ieliek šo doktorantu kā vadošo izpildītāju. Tas būtu godīgi, ka pieteicēji cīnās par šīm savām idejām šajā konkursā. Mentors var piedalīties, palīdzēt un izvērtēt. Viņam ir tikai mentora funkcija.

T. Juhna komentē par atbalstu jaunajiem zinātniekiem RTU, ka varbūt mēģināt nofokusēt un dot finansējumu tiem, kas veido savu grupu virzienu, mazliet specifiskāk.

Jaunietis tiek likts centrā un uz finansējumu pretendē tikai tā grupa, nevis profesors. Jāmēģina nofokusēt un finansējumu dot tiem, kas redz nākotni, akadēmisko attīstību zinātniskajam institūtam vai universitātei, veidojot savu grupu, veidojot jaunu virzienu, vairāk un specifiskāk. PostDoc arī ne visi bija 100% efektīvi, godīgi sakot.

E. Baķis piebilst, ka principā arī šobrīd nav bijuši nekādu aizliegumu, lai PostDocs nevarētu publicēties bez PI kā līdzautora. Tas bija drīzāk kultūras, prakses un cieņas jautājums, kā tas ir izvērties katrā pusē.

I. Kurzemiece kopsavilkumā komentējot, PostDoc programma jau pašreiz var pārfinansēt sekmīgu, bet nefinansētu Marijas Sklodovskas Kirī individuālo Fellowship programmu, tas nozīmē, ja iesniedz kādā citā programmā un ja šis projekts ir izvērtēts kā sekmīgs, bet nedabūjis finansējumu, tad LJZA piedāvājumā šādu nosacījumu var iekļaut.

I. Kurzemiece kopumā atbalsta šādas programmas nepieciešamību, īpaši tiem, kas ir pirmo 5 gadu pēc doktorantūras grāda iegūšanas pētnieki, jo PostDoc programmā šie pētnieki ir pārstāvēti, taču pamat Grantu iegūst arī 5-7 gadu pēc doktora grādu ieguvušie pētnieki.

Par konsultantiem: šādi konsultanti PostDoc programmā nav obligāti, taču no administratora skata punkta skatoties- vēlami. Dažkārt eksperti vidus posmā vērtējot iesaka kādus ieteikumus un tomēr vajag pēcdoktorantam kādu institūcijas zinātnisko padomi vai tēmas konsultantu ar kuru pakonsultēties, vaicāt padomu un PostDoc ietvaros atlīdzību šādi konsultanti nesaņem, tā ir koleģiāla sadarbība un līdz ar to finansējumu tam nevajag.

Par zinātnisko grupu: Pašreiz pēcdoktorantūras projektā no vienas vienības izmaksām var atbalstīt kādu studentu doktorantu konkrētu darba uzdevumu, mazliet lietišķāku, tehniskāku darba uzdevumu veikšanai, kā PostDocam palīgu. Dažādas informācijas apkopošanā, analizē, un šādā veidā varētu arī jaunajā programmā iesaistīt grupu, kādu doktorantūras studentu konkrētu uzdevumu veikšanā.

Par mobilitāti: I. Kurzemiece ļoti vēlētos, lai šādi mobilitātes pasākumi, tīklošanās atbalsts būtu, taču tam nevajadzētu būt obligātam, jo ir projekti, kur 2. kārtā ir obligāta 6 mēnešu mobilitāte un īpaši Covid situācijas ietekmē ir ļoti grūti šādu sasniegt. Ir pieredze, ka pētnieki brauc tikai tāpēc, ka jābrauc, piemēram, sociālajiem un humanitārajiem ir arī kam tas nav vajadzīgs un ir arī tādi, kas nevar bez šīs ilgstošās mobilitātes, viņiem nav laboratorijas vai aparatūras, tas ir ļoti atkarīgs no pētījuma tēmas un vajadzībām, varbūt to atstāt kā brīvu nosacījumu, rekomendāciju.

Par tehnisko: Tiek praktizēts, ja PostDocam pārtrūkst darba tiesiskās attiecības vai ir būtiskas veselības problēmas projekta īstenošanas laikā, mēs pārtraucam projektu, mums ir iespēja šo pēcdoktorantu aizstāt ar līdzvērtīgu un šo līdzvērtīgā pēcdoktoranta kvalifikāciju pārbauda viens no tiem ekspertiem, kas ir vērtējis pieteikumu un ļoti īsi pasaka- atbilst vai nē. Otra iespēja ir projektu lauzt, pārskatīt izdarīto, ja viss solītais uz to brīdi ir izdarīts, bez nekādām negatīvām sekām šo projektu pabeidzam. Šādu iestrādāto pieredzi varētu izmantot arī jauno zinātnieku piedāvājuma izstrādē.

B. Rivža piekrīt I. Kurzemieces un B. Bankinas ierosinājumam, ka mobilitātei nav jābūt obligātai, taču ieteicamai. Noteikti jāparedz, jo jāņem vērā, ka cilvēku gadījumi atšķiras un varbūt kādam šī mobilitāte un dalība kādā Eiropas projektā, sevi labi parādīt, ir ārkārtīgi svarīga. Katrs cilvēks jau jūt, kāda viņam ir motivācija, to noteikti vajadzētu paredzēt ne obligāti.

T. Juhna pasakās par komentāriem un papildina, jautājums tagad būs par naudu, vai realizēt esošā finansējuma vai papildus finansējuma ietvaros. To laikam mēs gluži nespēsim atbildēt, taču tas, ko mēs šodien varam izlemt ir, ja kāds ir pret, tad ceļam roku, ka mēs tomēr

rekomendējam šādu programmu uzsākt. Konsultatīvo Zinātnieku padome rekomendē Zinātnes padomei izvērtēt finansiālās iespējas, prioritārais būtu papildus finansējums, lai tas negatīvi neietekmē pārējo atbalsta programmu esamību.

T. Juhna aicina L. Muižnieci nokomentēt izteikto ierosinājumu, vaicā pēc atgriezeniskās saites.

L. Muižniece ierosina šo jautājumu pārrunāt vēlāk, apliecina, ka minētais ir sadzirdēts, taču par šo vēl ir jāparunā LZP ietvaros. Atgriezeniskā saite būs no LZP puses.

T. Juhna piebilst, ka šis ir 1 no 6 šī gada prioritārajiem uzdevumiem šogad šo jautājumu izskatīt un KZP to vienbalsīgi atbalsta.

T. Juhna izsaka E. Baķim paldies par prezentāciju!

2. Zinātnes internacionalizācijas riski (prezentē Lana Frančeska Dreimane- Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta Pētniecības programmu vienības vadītāja).

(T.Juhna, L. F. Dreimane)

T. Juhna iepazīstina ar L. F. Dreimani, kas pievienojusies.

L. F. Dreimane prezentē par uzticamu pētniecību, ar mērķi nodot arī saites un materiālus saistībā ar to. Prezentācijas beigās ziņojums, kur apkopotas galvenās atziņas un resursi, kā arī hipersaitēs pieejami arī citi materiāli.

L. Dreimane noslēdz prezentāciju.

T. Juhna izsaka paldies L. F. Dreimanei par prezentāciju un piebilst, ka situācija ļoti mainījās tieši pēdējā mēneša laikā, jo iepriekš, kad simpozijā Anglijā tika runāts par šo tēmu, tad vairāk runa bija tieši par Ķīnu, taču šobrīd situācija ir pa visam cita. Un cik saprotu prezentācija ir un IZM strādās ilgtermiņā pie savām vadlīnijām un ir iespēja arī sazināties jautājumu gadījumā, piemēram, ko darīt sadarbībā ar Krieviju, teiksim, ja sadarbība ir notikusi, ko darīt ar līgumiem.

T. Juhna saka paldies L. F. Dreimanei un aicina citus uzdot interesējošos jautājumus. Jautājumu nav.

3. Dažādi jautājumi.

(T. Juhna)

T. Juhna jautā vai kādam ir kas piebilstams zem punkta dažādi?

Nevienam jautājumu nav, taču tiek cerēts, ka uz nākamo tikšanās reizi būs lielāka skaidrība par FLP projektiem, kā viņi virzās, varbūt varētu par tiem vairāk pastāstīt.

T. Juhna ierosina nākamā tikšanās reizē pastāstīt par Eiropas inovāciju institūta izveidi, kādu lomu tur varētu zinātne spēlēt. Skatīsimies, kā ienāk jautājumi. Ja nav nekādu citu komentāru, jautājumu, tad uz tikšanos 29. aprīlī šajā laikā.

T.Juhna saka paldies visiem par pacietību, L. F. Dreimanei paldies par prezentāciju!

Veiksmīgu visiem nedēļas nogali!

Nolēma:

KZP nolemj atbalstīt jauno zinātnieku pētniecības konkursa izveidi.

Nākamo KZP sēdi rīkot 2022. gada 29. aprīlī, plkst. 15:00.

Visiem KZP dalībniekiem tiks nosūtīts uzaicinājums un darba kārtība.

Sēdi slēdz: plkst. 16.15

LZP KZP priekšsēdētājs

(paraksts*)

T. Juhna

Protokoliste

(paraksts*)

A.Rutka